

Lite information om AGENDA 2030 I VÄST PROJEKTET STADSLANDET I GÖTEBORG CIRKULÄR EKONOMI OCH DELNINGSEKONOMI

AGENDA 2030 I VÄST

Agenda 2030 i Väst är ett samverkansforum med syfte att engagera och stimulera till partnerskap mellan näringsliv, akademi, offentlig och idéburen sektor i Västsverige som tillsammans kan och vill bidra i genomförandet av de Globala målen. Forumet har ett holistiskt fokus som möjliggör kunskaps- och erfarenhetsutbyten om alla mål och hur de hänger ihop med varandra.

PROJEKTET STADSLANDET I GÖTEBORG

Ny spännande förstudie om stadsdelsväxthus klar!

På onsdagen den 13 mars presenterades innovativa visioner om hur livsmedelsförsörjningen kan se ut i ett framtida Göteborg. Vad vi äter, hur det produceras och distribueras är viktiga frågor att reda ut för att sätta rätt kurs mot en mer hållbar stadsutveckling – som kan innehålla stadsdelsväxthus. På uppdrag från Stadslandet Göteborg och Fastighetskontoret har Tailor Made arkitekter sedan en tid tillbaka arbetat fram en förstudie innehållandes ritningar, en ekonomisk plan och affärsmodell för skalbara stadsdelsväxthus i Göteborg.

UR FÖRSTUDIEN

1.1 INLEDNING - VARFÖR URBAN MATPRODUKTION ?

Att odla mat i staden ska ses som ett komplement till matproduktion på landsbygden. För att kunna minska våra transporter i framtiden och garantera att mat finns tillgänglig nära där vi bor behöver vi jobba för att producera mer mat inom våra städer, nära slutkonsumenten. Vi behöver ordna ett fungerande och hållbart system för att koppla odling i staden till närliggande odlingar på landsbygden. Spillvärme och näring från befintliga verksamheter kan utnyttjas i större grad till att berika stadsnära odling.

1.3 UPPGIFTEN - FÖRSTUDIE STADSDELSVÄXTHUS I GÖTEBORG

Denna förstudie handlar om att stärka de pionjära aktörer urban matproduktion i Göteborg som redan finns, samt skapa förutsättningar för att fler stadsbönder etablerar sig och att jobb skapas.

Genom innovativa matproducerande strukturer i nya och befintliga byggnader och en idé kring hur de kan fungera som noder i ett stort nätverk för produktion, kunskap, möten och försäljning tar vi nya kliv för ett hållbart Göteborg där den lokala maten sätter staden på kartan och binder ihop ytterområden med innerstad och stad med omland.

1.4 STADSLANDET GÖTEBORG

Förstudien är finansierad av och framtagen inom ramen för Stadslandet Göteborg, vilket är ett EU-medfinansierat projekt som drivs av Business Region Göteborg i samarbete med Göteborgs Stad och Coompanion.

1.7 STADSODLING I GÖTEBORG - BAKGRUND

Göteborgs Stad äger ca 3000 hektar jordbruksmark. Merparten av den marken används idag inte till matproduktion. Fastighetsnämnden har gett fastighetskontoret i uppgift att ställa om markanvändningen till matproduktion när så är möjligt.

4. TRANSPORTER

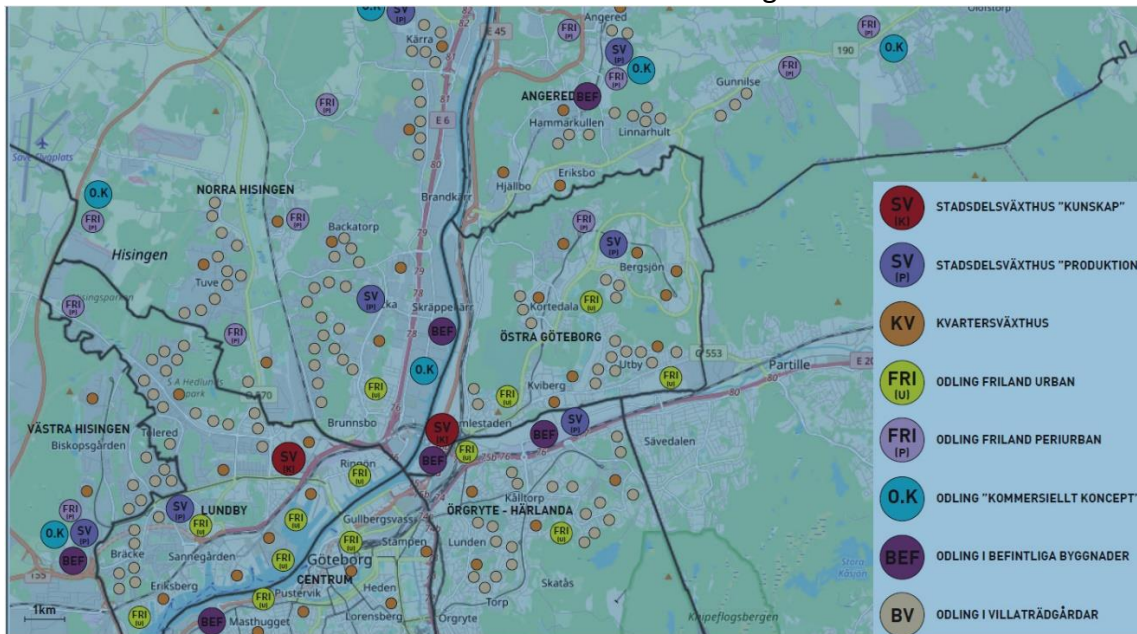
Transporten av människor och varor till och från Stadsdelsväxthus är en viktig aspekt. All eventuell nytta i punkt 3: Drift här skulle kunna 'ätas upp' om besök främst sker med privata bilresor. Frånvaro av parkeringsplatser, närhet till bra kollektivtrafik och bra cykelinfrastruktur gynnar hållbart resande. Även tänkbart att Stadsdelsväxthus skulle kunna innefatta funktioner som kallas Cykelkök (och verkstadsbibliotek) för att ytterligare uppmuntra till cykelburet resande.

3.2 NÄTVERKETS NODER OCH KOPPLINGAR

Här försöker vi mer konkret beskriva hur nätverket "Göteborgsmat" kan fungera. Vi ser många typer av **producenter** av hållbar, urbant producerad mat. De kommer att ha en stor spännvidd i skala och kommersiell bärkraft; allt från privatpersoner som odlar i sin villaträdgård, via stadsbönder med ambition om att bli fullt kommersiella, till aktörer med genomarbetade kommersiella koncept.

3.4 PLATSER - ÖVERSIKT

Nätverket placerat på en karta för att illustrera hur det kan se ut i framtiden. Observera att detta INTE visar en redan befintlig struktur

KORT BESKRIVNING

Av de knutpunkter som befinner sig inom stadsdelarna som är med i projektet Stadslandet, är Gamlestaden den som redan nu är under utveckling och har kommit längst med att etableras som en av Göteborgs ”nya” centrala punkter.

I Gamlestaden samlas invånare från de Nordöstra och Östra stadsdelarna, på sin väg till och från centrum. Dessutom finns här ett pendeltågstopp för pendeln norr om Göteborg.

4. KOMMERSIELL ODLING + PUBLIKT VÄXTHUS + BUTIK FÖR FISK&GRÖNT

På takterrassen, i bra solläge, anläggs en högeffektiv, delvis vertikal odling av grönsaker. Odlingsstorn för örter och växtbäddar för tomater. Näringsvatten från fiskodlingen cirkuleras i torn och bäddar. På takterrassen ryms även ytor för utbildning, rekreation och möten. Ett publikt växthus, tillgängligt för allmänheten landar på marknivå och sträcker sig över 2 våningar. Detta är entrén till byggnaden och hit vänder sig butiken för härodlat fisk & grönsaker. Det publika växthuset fungerar även som lokal för publika event, föreläsningar, utlämningsställe för andra, småskaliga urbana odlingar i Göteborgs matnätverk.

CIRKULÄR EKONOMI OCH DELNINGSEKONOMI

Cirkulärt Göteborg Ur slutrapport Förstudie

Under hösten 2020 har en bredd av många olika aktörer från Göteborgs Stad, näringslivet, civilsamhället och akademien sagt sitt om en lokal cirkulär omställning av Göteborg fram till år 2030. Experter har lyssnats av och städer som kommit längre har bevakats. Resultatet är tydligt. Intresset för ett cirkulärt Göteborg är stort. Det finns behov av en lokal cirkulär strategi och handlingsplan för Göteborg som kompletterar befintliga planer och styrdokument. Det behövs action.

Ett politiskt beslut, som är väl förankrat både inom näringslivet, civilsamhället och akademien, behöver fattas. Det är dags för ett Göteborgs-övergripande samarbete för ett cirkulärt Göteborg 2030 – med start nu. Regeringen har antagit en nationell strategi för omställningen till cirkulär ekonomi, som pekar ut riktningen och för det arbete som behöver göras för att ställa om till cirkulär produktion, konsumtion och affärsmodeller, samt giftfria och cirkulära materialkretslopp. Den slår också fast att omställningen måste genomföras gemensamt av politiken, näringslivet, offentlig sektor, akademien och civilsamhället.

Som ett led i detta arbete har konsument- och medborgarservice (KoM) under hösten 2020 gjort denna förstudie, med utgångspunkt i Göteborgs Stads handlingsplan för miljön 2018–2020 där förvaltningen pekats ut som ansvarig att underlätta för ett cirkulärt Göteborg. För att omställningen ska bli legitim och kunna möjliggöras i hela staden är en bred delaktighet från olika aktörer i Göteborg en grundförutsättning.

5.2 Varför lokal cirkulär omställning: slutsatser och rekommendationer

Det är påfallande att de flesta ser positivt på en lokal cirkulär omställning i Göteborg som samhälle utifrån deras olika incitament. Att den vanligaste drivkraften handlar om miljö- och samhällsnytta var väntat. Desto mer intressant är att både kommun, näringsliv och civil-

samhälls-organisationer i Göteborg även ser tydliga ekonomiska incitament för omställningen utifrån att spara och tjäna pengar. Då vi ser att både kunskapen och incitamenten finns, så handlar det nu främst om ledarskap. För att få den hävstång som krävs måste beslutsfattare i berörda organisationer visa handlingskraft och fatta gemensamma beslut.

13.1.1 Förslag på konkreta åtgärder: enligt Göteborgsaktörer

De olika aktörerna föreslog följande konkreta åtgärder:

ETT urval!

- Stadengemensamt lager för återbruk
- Baka in cirkulär ekonomi i en övergripande obligatorisk klimatutbildning för alla medarbetare
- Nätverk för småföretagare inom cirkulär ekonomi
- Underlätta samutnyttjande av lokaler och stadens resurser (både inom stadens verksamheter och utanför)
- Genomför en "City circle scan"
- Få till en hög grad av delaktighet och inflytande från medborgare, civilsamhälle och lokala aktörer som en viktig utgångspunkt
- Skapa återkommande forum där goda exempel och erfarenheter drivs

14.1.2.2 Vägval 1: Utvecklingsbart ur ett helhetsgrepp inklusive delningsekonomi: omvärldsbevakning

Delningsekonomi är en naturlig del av cirkulär ekonomi hos vissa, men ingår inte eller är inte i fokus hos andra. Helsingfors inkluderar delningsekonomi i cirkulär ekonomi så pass att färdplanen heter Roadmap for circular and sharing economy.

Vägval 2: Produkter och mat före energi och transport

Enligt Ellen MacArthur Foundation kommer 55 procent av jordens växthusgasutsläpp från energi- och transportsektorn, medan 45 procent kommer från produkter inklusive mat. Utifrån vikten av att minska alla våra utsläpp, så belyser man att mycket redan görs inom energi och transport medan arbetet med utsläppsminskningen inom produktsektorn är eftersatt. De uppmanar därför att inom den cirkulära omställningen lägga extra fokus på produkter och mat före energi och transport. Som lokalt vägval 2 undersökte vi hur andra städer såg på detta och vad Göteborgsaktörerna tyckte i frågan.

14.1.4 Vägval 3: Social hållbarhet

Efter att den nationella strategin hade släppts kom det bland annat kommentarer om att man saknade mer av det sociala perspektivet. Man menade att utöver resurseffektivitet även frågor som resursfördelning och hållbar sysselsättning borde ingå som naturlig del i den cirkulära omställningen. Som lokalt vägval 3 undersökte vi hur Göteborgsaktörerna och omvärlden såg på social hållbarhet utifrån en lokal cirkulär strategi och handlingsplan.

14.1.4.1 Vägval 3: Social hållbarhet: enligt Göteborgsaktörer

Majoriteten såg det som positivt att inkludera social hållbarhet som en självklar del i en lokal cirkulär strategi och handlingsplan för Göteborg. Det sågs också som en viktig aspekt för just Göteborg, som passade Göteborgs profil. Många ansåg att ett cirkulärt och hållbart samhälle gick hand i hand med ett jämställt och jämlikt samhälle. Vissa tyckte det var viktigt att inte endast fokusera på utsatta områden och att man kan behöva dela upp elefanten även om alla hållbarhetsdimensioner var viktiga. Inom Göteborgs Stad tyckte några att arbetet borde haka i arbetet för en jämlik stad.

14.1.4.2 Vägval 3: Social hållbarhet: omvärldsbevakning

Bland städerna som undersöktes hade några av dem med det sociala perspektivet.

Amsterdam är ett tydligt exempel på en stad som går långt med en cirkulär strategi som vill åstadkomma en jämlik stad där alla invånare kan leva ett värdigt och socialt rättvist liv. Även Umeå har stort fokus på social hållbarhet som en självklar del i deras cirkulära omställning. De är en av de städerna som arbetat längst med jämställdhet i Sverige, och menar att det sociala perspektivet ligger i stadens DNA.

Rekommendationer

- Skapa en strategi och handlingsplan som är utvecklingsbar ur ett helhetsgrepp inklusive delningsekonomi.
- Lägg ett extra fokus på produkter och mat, men med fortsatta satsningar även inom energi och transport utifrån en helhetssyn.
- Inkludera social hållbarhet, och utvärdera doughnut economy som modell för Göteborg.

16.2 Vinster med samarbete: slutsatser och rekommendationer

Rent generellt ser de olika aktörerna i Göteborg precis som omvärlden många vinster med samarbete. Man är positiv till ett Göteborgsövergripande samarbete. Även Göteborgs Stads aktörer ser vinster med samarbete både inom organisationen och med andra aktörer. En av de vinster som nämns handlar om bred förankring för att få genomslag, vilket känns särskilt angeläget i Göteborg.

Rekommendationer

- Inled ett Göteborgs-övergripande samarbete för ett cirkulärt Göteborg mellan de olika aktörerna, under ledning av Göteborgs Stad.
- Inled även ett cirkulärt samarbete utifrån Göteborgs Stad, både inom organisationen och med andra aktörer.
- Fortsätt att tillsammans med olika aktörer undersöka hur ett Göteborgs-övergripande cirkulärt samarbete ska organiseras.
- Fördjupa även arbetet med organisationen och utformningen av Göteborgs Stads cirkulära samarbete.
- Identifiera möjliga tematiska samarbeten.
- Stäm av intresse och möjlighet att genomföra en materialflödesanalys för Göteborg.
- Utöka deltagande i internationella nätverk.
- Se över möjligheterna till medborgardialog.

18.1 Resultat

18.1.1 Förslag på utvecklingsprocess: enligt Göteborgsaktörer

De flesta Göteborgsaktörerna tyckte att den föreslagna utvecklingsprocessen var rimlig och bra. En hel del ansåg dock att arbetet måste komma igång snabbare, och att det krävdes snabba beslut för att hålla uppe farten. Man ville inte vänta utan fokusera på handling och börja pilota grejer tidigt så att det hände grejer omgående respektive så fort som möjligt.

Rekommendationer

- Utgå ifrån den föreslagna utvecklingsprocessen till 2030.
- Sätt fokus på handling och en can-do-approach som välkomnar initiativ nu.
- Bygg upp processen successivt och agilt, istället för att invänta lanseringen av en "färdig" process och en "komplett" strategi och handlingsplan.